

THUIS IN EEN VREEMDE CULTUUR

[**SAMENLEVEN**] Stel je positief in, zegt de ene, leer de lokale taal en omgangsvormen is het devies van een andere.

Hoe doe je dat,
je thuis voelen in
een vreemde cultuur?
'Inspanning is nodig, de
drempel is altijd hoog.'

TEKST SIGYN ELST - FOTO'S FRANÇOIS DE HEEL

‘ We plannen niet
om terug te keren.
Het leven is hier meer
slow en dat vinden
we beter’

IZUMI (36), WERD GEBOREN IN JAPAN EN
WOONT SINDS 10 JAAR IN VLAANDEREN

Professor Balagangadhara - kortweg Balu - werd geboren in India en opgeleid tot natuurwetenschapper. In 1976 kwam hij naar Gent, trouwde met een Vlaamse en studeerde filosofie. Omdat hij er tien jaar over deed om zich eindelijk thuis te voelen onderwierp hij zijn eigen ervaringen aan een studie die in 2003 aan de basis lag van de oprichting van het centrum voor vergelijkende cultuurwetenschap in Gent. Wij vroegen professor Balu hoe je dat doet, gelukkig worden in een andere cultuur. Balu: 'Toen ik naar Gent kwam nam ik me voor om geen contact te zoeken met Indiërs of Aziaten omdat je anders heel snel in een emotioneel getto terecht komt. Mijn redenering was eenvoudig: als ik iemand uit Mumbai of Chennai wilde leren kennen had ik niet naar België maar ga naar Chennai of Mumbai moeten gaan. Toch voelde ik me in het begin onwennig en verliep de omgang moeilijk. Het ging over triviale dingen zoals afspraken maken, op tijd komen, dat soort kleinigheden. Ook merkte ik dat ik niet in staat was om het soort relaties op te bouwen zoals ik dat wel kon in India. Er ontbrak warmte.'

Emotioneel engagement

'In Europa probeert men tot een definitie van geluk te komen. Dat is een overblijfsel van de christelijke houding die zegt dat het ware geluk betekent om samen te komen met God. Vanuit de Aziatische traditie wordt de vraag gesteld hoe je in je rol als vrouw, als lief, als leraar, als man, als arbeider of wat dan ook gelukkig kan zijn, dus in het leven dat je nu leidt. In mijn geval was dat "hoe kan ik gelukkig zijn in Vlaanderen". Na tien jaar ontdekte ik dat het niet waar is dat Vlamingen

geen warmte hebben, ze drukken die gewoon op een andere manier uit. Je moet dus leren zien zoals zij dat doen. Niet altijd gemakkelijk, want Europeanen gaan niet goed om met diversiteit, ze hebben weinig flexibiliteit in intermenselijke relaties. Jij draagt sandalen, ik schoenen - dat gaat nog, maar het dragen van een hoofddoek ligt al moeilijker. In het begin dat ik hier aankwam wilde ik mijn haar laten knippen maar de kapper zei "sorry meneer, dat zal niet gaan vandaag". Hij wees naar zijn zaak maar die was leeg. Ik was gekwetst maar merkte dat hoe meer ik me thuis begon te voelen in Vlaanderen, hoe minder ik zulke situaties meemaakte. Waarom? Eenvoudig: als ik nu met Vlamingen omga herkennen ze in mijn omgang iets typisch Vlaams. Ik benader de ober op café en de chef in een restaurant zoals een Vlaming. Het gevolg is dat ook zij me behandelen als een Vlaming. Mijn Indische kant vinden ze dan charmant. Daarom vind ik het geen goed idee om als groep in een andere cultuur te gaan samenleven. Wil je gelukkig zijn dan moet je dat soort getto mentaliteit loslaten. Je moet in staat zijn om met andere mensen om te gaan als medemens. Je emotioneel engageren is noodzakelijk.'

Juwelen van mensen

'Als je ergens anders wortel wilt schieten moet je liefde ontwikkelen voor dat volk. Dat kan alleen als je hun taal, hun gewoonten en hun omgangsvormen leert. Daarom voed ik mijn kinderen op in de taal en cultuur van waar ze

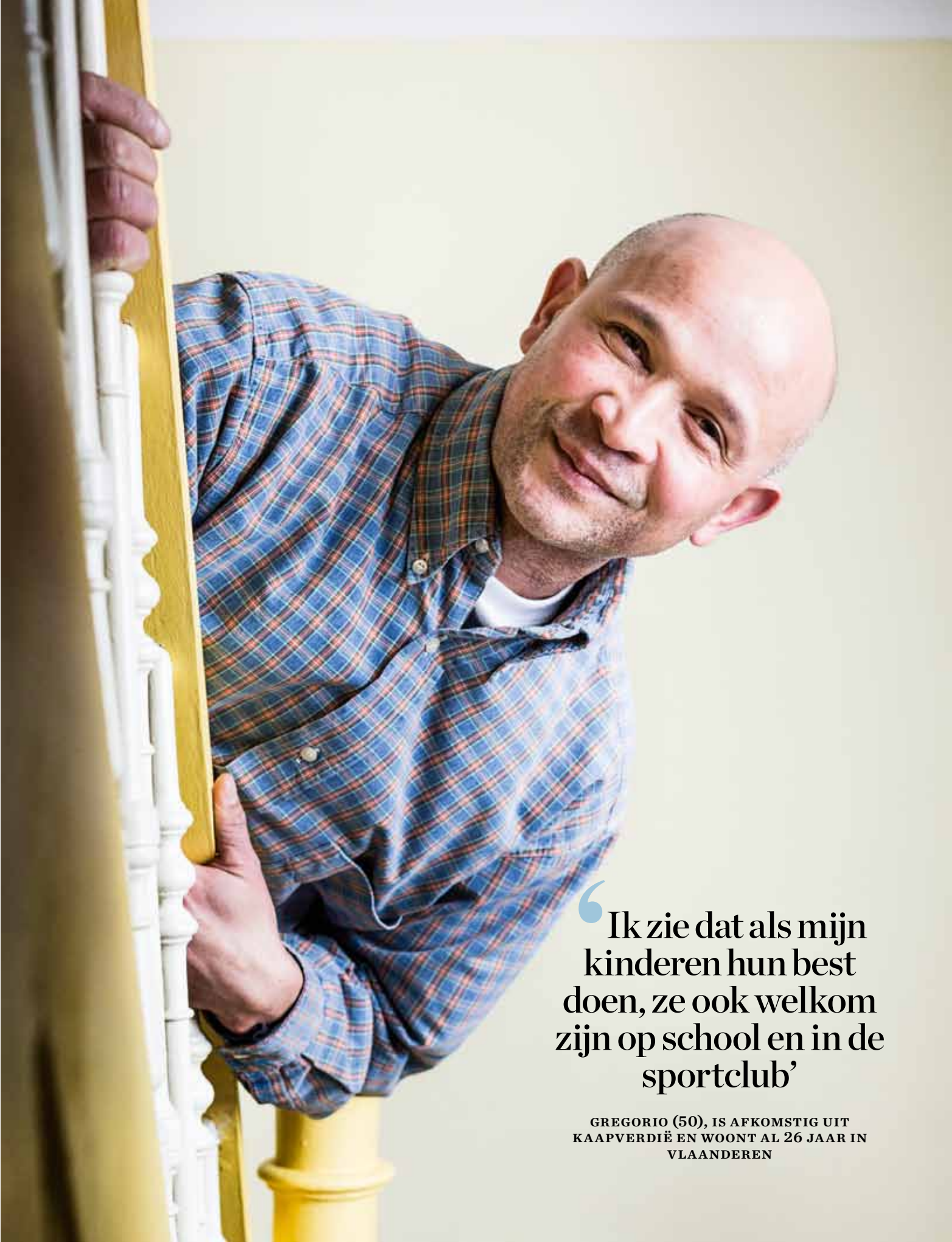
'De drempel is altijd hoog omdat je veel dingen expliciet moet leren die je in je geboorteland impliciet aangeleerd zou krijgen'

PROFESSOR BALU,
AFKOMSTIG UIT INDIA

wonen. Wil ik hen Indisch opvoeden, dan ga ik toch terug naar India? Ik weet dat dat tegenwoordig gewaagde uitspraken zijn maar ik vind het gewoon een minimum aan respect voor het volk waaronder ik leef, waar ik mijn vrouw heb gevonden, mijn kinderen, mijn werken al de onvoorstelbaar *schone* mensen die ik hier heb ontmoet. Dat vraagt wel een in-

spanning. De drempel is altijd hoog omdat je veel dingen expliciet moet leren die je in je geboorteland impliciet aangeleerd zou krijgen. Ik heb hier juwelen van mensen ontmoet, ik ben blij dat ik kan zeggen dat ze mijn vrienden zijn. Maar ook zij handelen soms racistisch, maar niet omdat ze individueel racistisch zijn. Waarom mag je West-Vlamingen of Antwerpenaren wel dikke nekken noemen maar niet domme Indiër of stomme Turk roepen? Politieke correctheid mag wat mij betreft begraven worden. Ruziën mag en moet zelfs, zolang de mechanismen er zijn om het weer bij te leggen. Als je liefde wilt moet je eerst liefde geven. Geef je vertrouwen, dan krijg je vertrouwen. Geef je haat, krijg je haat terug. Als ik naar Indië ga begin ik na twee weken te zagen dat het stilaan wel eens mag gaan regenen. Ben ik weer hier dan zit ik te vloeken op het hondenweer. Ik voel me thuis op beide plaatsen. Ik zou de rijkdom van de laatste veertig jaar niet willen missen, ook al blijf ik Indiër. Maar wat wil dat zeggen? Mijn opdracht op aarde is niet om 100 % Indisch te blijven maar om een *schone* mens te worden.'

>>>

“Ik zie dat als mijn kinderen hun best doen, ze ook welkom zijn op school en in de sportclub’

**GREGORIO (50), IS AFKOMSTIG UIT
KAAPVERDIË EN WOONT AL 26 JAAR IN
VLAANDEREN**

“ Je hebt bindingen
nodig om gelukkig te
zijn. En die ontstaan
als je je erkend voelt’

SULTAN (49, PSYCHOLOGE), KWAM OP HAAR
ZEVENDE MET HAAR FAMILIE VANUIT
TURKIJE NAAR BELGIË

‘Terugkeren willen we niet. Het leven is hier meer *slow*’

IZUMI (36), WERD GEBOREN IN JAPAN EN WOONT SINDS 10 JAAR IN VLAANDEREN

‘Ik kwam naar België met mijn man die als muzikant verbonden was aan het Filharmonisch Orkest van Vlaanderen. We wonen in Antwerpen, een kleine stad in vergelijking met Tokio. Een huurhuis vinden was moeilijk. Van zodra ze aan de telefoon hoorden dat we niet van hier waren kregen we geen afspraak te pakken. De echte contacten verlopen nog altijd het vlotst met andere Japanners. Natuurlijk was mijn leven gemakkelijker in Japan. Er was geen taalbarrière en voor hulp kon ik rekenen op familie en vrienden. In het begin had ik het gevoel dat ik in een verkeerde reis was beland maar na verloop van tijd merkte ik dat ik blij werd om na mijn werk aan te komen in het station van Antwerpen. Ik voelde dat ik stilaan thuiskwam. We plannen niet om terug te keren naar Japan, vooral omwille van de kinderen die nu zes en acht zijn. Het leven is hier meer *slow* en dat vinden we beter. Toch gaan sommige zaken ook voor hen vlotter in Japan. Als ze daar aan andere kinderen vragen of ze mogen meespelen krijgen ze nooit een negatief antwoord. Hier gebeurt dat dikwijls wel. In Japan wordt geleerd om met elkaar te spelen, ook al heb je daar geen zin in. We leren om alles een kans te geven. Harmonie is altijd het streefdoel. Hier heb ik gehoord dat ik te vaak “dank u” zeg, maar dat is gewoon onze manier om waardering uit te drukken. Ook met “sorry” moet je hier spaarzamer zijn, geloof ik. Dat is soms verwarrend maar het is typisch voor de Japanse cultuur om te accepteren wat er op je pad komt dus probeer ik er het beste van te maken. Voor mijn kinderen hoop ik dat ze de goede aspecten uit de Japanse cultuur oppikken en dat combineren met een aantal Vlaamse waarden. Zo worden gevoelens hier sneller geuit en dat vind ik zinvol.’

‘Als mijn kinderen hun best doen zijn ze overal welkom’

GREGORIO (50), IS AFKOMSTIG UIT KAAPVERDIË EN WOONT AL 26 JAAR IN VLAANDEREN

‘Ik kwam voor het eerst naar België om mijn zus te bezoeken die hier een Kaapverdisch restaurant heeft. Ik zag dat het leven hier beter was, vooral economisch, dus besliste ik om ook naar hier te komen. Ik had een beeld over Europa op basis van boeken en lessen op school, en de verhalen van migranten. Je weet dat je vooral een ideaal in gedachten houdt en de werkelijk anders is maar toch mag ik niet klagen. Met mijn schoolfrans kon ik vlot van start en ik vond snel werk als arbeider in een chemisch bedrijf en later in de haven. Ik heb me altijd welkom gevoeld. Ik ben sociaal en zet dikwijls de eerste stap om contact te leggen en pas me ook aan, dat vind ik normaal. Ik had er geen probleem mee om bepaalde tradities achter te laten. We leven nu in Vlaanderen, dat is al multicultureel. Ik voel geen drang om daar ook nog eens de Kaapverdische cultuur aan toe te voegen. Natuurlijk mis ik mijn land wel eens, vooral het klimaat, de Kaapverdische rijkdom. Langs de andere kant kan ik van elke tien euro die ik nu verdien, een deel naar mijn moeder sturen en dat maakt me gelukkig. Daar ben ik dankbaar voor. Persoonlijk heb ik nooit last van racistische opmerkingen maar ik zou er ook geen aandacht aan besteden. Mijn zoon Gregory dacht ooit eens dat een leerkracht hem anders behandelde dan de anderen. Dat geloofde ik niet. Ik zie dat als mijn kinderen hun best doen, ze ook welkom zijn op school en in de sportclub. Als ik collega’s of vrienden hoor klagen over uitsluiting of racisme zeg ik dat zij mens zijn en recht hebben op respect. Maar mijn raad is altijd: toon jij als eerste respect, wees positief, communicatief en niet bang. Laat zien dat je bepaalde waarden hebt, dan komt de waardering vanzelf.’

‘Je hebt bindingen nodig om gelukkig te zijn’

SULTAN (49, PSYCHOLOGE), KWAM OP HAAR ZEVENDE VANUIT TURKIJE NAAR BELGIË

‘Het eerste contact met een andere cultuur is altijd onwennig. Hoe groter de verschillen, hoe groter de onwennigheid. Als twee groepen samenkomen stellen ze elkaars evidenties in vraag. Dat geeft stress waardoor mensen zich meer gaan terugplooiën op hun eigen groep. Uit onderzoek blijkt dat interculturele relaties niet de eerste keuze zijn van ouders en ze vooral voor hun dochter liever geen exotische partner zien. Ze denken dat de dochter de normen van de man zal overnemen en er geschiedenis verloren zal gaan. Migrantenvrezen zo na hun verleden ook hun toekomst te verliezen doordat ze bijvoorbeeld hun kleinkinderen niet zullen verstaan. Als we sociale relaties in kaart brengen heb je niet per definitie mensen uit andere culturen nodig om gelukkig te zijn. Wel bindingen, en die ontstaan als mensen zich erkend voelen. Als ik mijn kind naar school stuur en ik vind daar iets terug van mijn eigen cultuur - als meer leerkrachten van allochtone origine zijn of als in schoolboeken naast An, Jan en Peter ook Ali voorkomt - ga ik sneller binding maken. Vlaanderen is niet Vlaams maar multicultureel. Dat vergeten we soms. Maar gras groeit niet door eraan te trekken, dan maak je het kapot. Je moet het tijd geven. We zijn al 65 jaar bezig met de integratiedruk maar ik weet niet of de muren tussen de gemeenschappen weghalen zo veel meer kans geeft op meer geluk. Interculturele contacten zijn niet noodzakelijk voor je persoonlijke geluk maar als je ze hebt, dient er anders mee omgegaan te worden. De vraag blijft wie zich moet aanpassen aan wie. De uitdaging voor de toekomst is om een gemeenschappelijke taal te vinden en uit te zoeken hoeveel diversiteit een groep kan verdragen. Vandaag zijn we er jammer genoeg nog ver van af.’